

# 'שם עולם'

ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

## מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת וירא ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 4

לאמר 'לא צחקתי', פי' שאמרה זה גם כן בלשון המשתמע לתרי אפי, שהגם שלשון לא צחקתי כולל הבנת המאמר שיהיה פירושו לא שמחתי, כי לא היתה שמחתה שלימה, מצד ה'אינו מאמין' שהיה כלול עם האמונה שהיה לה. אמנם יש בלשון זה לא צחקתי, המובן שלא צחקה בחוכא, וצד המובן השני כיחדה תחת שפתי' שלא הזכירתו.

ויאמר לא כי צחקתי, פי' כי כפי שהיה גופא דעובדא שאתה בבחינת מאמין ואינו מאמין, כבר נחשב זה לצחוק על דבר ה', אם לא יאמין האדם באמונה שלימה בהבטחת השי"ת. כי דבר ה' יקום בלי שום ספקות.

תלדת יצחק

הרב יצחק שפיירא (מנשכ"ו) בן הרב מרדכי | כ"א בשבט ה'תרכ"ח

### כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו (יח ט)

בתרגום אונקלוס ובתרגום יונתן 'ארי גלי קדמי'. וברש"י כתב שאין למען נופל על הלשון.

ויתכן לפרש שכוונתו כי השי"ת יודע כי מה שנתאווה אברהם אבינו לבנים אינו בשביל הנאתו, אלא הוא לענין 'אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך ה'', ולכן בעבור זה 'היו יהיה לגוי גדול ועצום'.

ויותר נראה לפרש שהוא מקושר עם מה שאמר לעיל, 'המכסה אני מאברהם' שכתב רש"י שעשיתי אותו לאב המון גוים, ואשמיד את הבנים ולא אודיע אח האב, והיינו אף שהוא אב רק להנכנסים תחת כנפי השכינה, בכל זאת כיון שרצונו היה להכניסם תחת כנפי השכינה והעיכות הוא רק מצד אנשי סדום נקרא אב להם.

ועל זה אמר כי ידעתיו - כי תכלית השתוקקותו להעמיד בנים הוא כדי להעמיד דורות שישמרו דרך ד' ולא להנאת עצמו, ע"כ נחשב אב גם לאנשי סדום, וזה נכון בע"ה.

בית אהרן

הרב אהרן כהן בן הרב יוסף | י"ח בסיון ה'תשכ"א

[מתוך שיחה 'הבושת הוא השכל' בפרשתן]

**ויבאו שני המלאכים סדומה בערב ולוט יושב בשער סדום וירא לוט וירץ לקראתם... טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית מנער ועד זקן כל**

**העם מקצה (ט א-ד)**

אומר רש"י ז"ל: כל העם מקצה - מקצה העיר עד הקצה שאין אחד מוחה בידם שאפילו צדיק אחד אין בהם.

... אלא לאחר העיון, רואים כאן בירור על כל המצב שבו נמצאים אנשי סדום. כאן רואים שאיבדו לגמרי את חוש הבושה. 'הבושת הוא השכל' אומר בעל חובות הלבבות. ובלית בושה, זה מעיד על חוסר שכל. לכאורה מהו הקשר? אלא כאן רואים שמה שלא היתה להם בושה זה בגלל שלא היה ממי להתבייש. אלא כולם כאחד, מושחתים, ואין איש המחייב את חברו בהנהגה יותר טובה, וכל שכן מי שיוכיח את חברו. כולם, כל העם מקצה, באותה דרגה שפילה שלא שייך בה לא תוכחה, ולא בושה.

**וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל**

**כחם היום (יח א)**

במדרש (רבה בראשית מח ה) רבי לוי פתח, (ויקרא ט ד) "ושור ואיל לשלמים לזבוח לפני ה' כי היום ה' נראה אליכם", מה זה שלא הקריב אלא שור ואיל זכה לזה, זה שמל עצמו אינו דין שיזכה לזה, הה"ד וירא אליו ה'.

יש לפרש בס"ד, עפ"י מה שאמרתי במקום אחר על מה שאנו אומרים 'הרחמן הוא יברך אבי הילד ואמו ויזכו לגדלו ולחנכו מיום השמיני והלאה ירצה דמו ויהי ה"א עמו'. ויש לדקדק דהוי ליה למימר ביום השמיני ירצה דמו, מה זה שאומרים מיום השמיני והלאה, אטו יש מצוה מיום השמיני ואילך.

אבל ענינו י"ל, דמצות מילה הוא להכניס בנו תחת כנפי השכינה ולקרבו לעבודתו, והוא מצוה ראשונה שעושה, ושופך דמו למקום להראות שאין לך דבר שימנעו בשביל כבוד קונו. ומי שמקיים מצות מילה בבנו, ואינו מגדלו ומכניסו לחינוך תורה ועבודה, לא הגיע לתכלית המצוה. על כן אמר מיום השמיני והלאה, רק מכאן ואילך ירצה דמו.

והנה בזמן שבית המקדש היה קיים, הקריבו בהמה חלף אדם, אשר הוא כמו זר נחשב, איך אפשר להביא בהמה תמורתו. אמנם, ע"י שמל עצמו ביום השמיני, ומראה בזה שמוכן להקריב חלבו ודמו לשמים, א"כ אין זה אלא בדין שמקבל ממנו יתברך שמו בהמה תחתיו. מאחר שכבר הראה לאות ע"י מצות מילה שאם הוא יתברך שמו גוזר עליו לזרוק דמו לא ימנע ממנו, ע"י כן ירצה דם קרבנו מיום השמיני והלאה. שכבר הראה אות אמת כי מוכן להקריב דמו לצורך גבוה, ובזה יובנו דברי המדרש רבה הנ"ל.

קרן לדוד

הרב אליעזר דוד גרינוולד בן הרב עמרם | א' בסיון ה'תרפ"ח

**ותצחק שרה וגו' ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי**

**יראה ויאמר לא כי צחקת (יח יב-טו)**

נפלאות היא מאד, איך נאמר שלא האמינה שרה מאומה בהבטחת השם. ואיך אחר זה כיחשה לפניו ית' היודע מחשבות, ומה יועיל יראתה כי יראה, אם לפניו ית' נגלו מחשבות לבבה ואין דבר נעלם ממנו. וגם למה אמר לשון 'כי צחקתי', ולפי סדר הלשון היה צריך שיאמר 'אבל צחקתי', וכמו שפירש"י ז"ל כי זה בלשון אלא.

אכן הענין הוא כי צחוק כולל ב' פירושים. א' לשון שמחה. ב' לשון מחור. כדפירש"י ז"ל בפסוק ויפול אברהם על פניו ויצחק, ומבואר הענין ברמב"ן ז"ל, ולזה אמר כאן לשון 'ותצחק שרה' לומר שהיה בלבבה שמחה וחוכא שניהם גם יחד. כי היתה האמונה בלבבה על זה שלא בשלימות. וכמובא בדברי רז"ל במקום אחר מאמין ואינו מאמין.

ולצד האמונה היה בלבבה שמחה עצומה. אמנם לצד שהיה בזה תערובות חלישת אמונת הבטחה, לכן היה בזה תערובות חיוכא גם כן. ולכן אמר 'ותכחש שרה', כלומר שכיחדה תחת שפתיה ולא הזכירה התערובות חוכא שהיה בעת שמחתה ג"כ, ובזה כיחשה

למשל אצלנו, כאשר תלמיד מאחר לתפילה בציבור, הוא מרגיש בושה! קשה לו להיכנס לבית המדרש כאשר בית המדרש כבר מלא מחביריו. בושה זו מעידה על הרגשת שכלו ועל אי נוחות שבה הוא נמצא. אבל לפעמים רואים איך שאחד איחר, ועוד אחד איחר, ועוד אחד, וכו' כל אחד מסתכל על חברו שאיחר ומוצא בזה עידוד והצדקה, ואז אינו מתבייש.

כמו כן בכל מהלך היום, כשמגיעים לסדר בבית המדרש וכבר יש כמה תלמידים מתמידים זה מחייב את האחרים ולפעמים יש גם חובת מחאה ומישהו מוכיח את המאחרים וזה גוזל את מנוחת הנפש וגורם בושה, וצורך לשנות את דרכו והתנהגותו.

לא כן אצל אנשי סדום! מי יחייב אותם? ממי יתביישו? זהו 'כל העם מקצה', זה מצב של חוסר בושה, של חוסר מחייב.

בזה נבין מה שאברהם אבינו כל כך השתדל להצילם, כאשר הוא מחפש את הצדיקים שביניהם, אולי עשרה, אולי פחות. אברהם אבינו יודע שהצדיק הוא יסוד העולם, והוא מגין על העולם. וזה לא בבחינת סגולה, לא שזכותו יגן עליהם, כפי שאומרים בתפילות, אלא שבמציאות, הם יתביישו מן הצדיק. עצם הבושה יש בה משום כפרה, וכל שכן אם אחר כך נותנים לבו ללכת בדרך הצדיק ולרצות ללכת בדרכיו ולשפר כל מעשיו. זה דומה לאבן שואבת קטנה של מגנט, נותנים אותה בקופסה של מסמרים, אף כי קטנה היא מאד, אך כל המסמרים נדבקים אליה, ונדבקים ביניהם זהו סוד הצדיק יסוד עולם, המגין על הכלל בגלל שכל הכלל דבקים בו, וממנו לא ימושו.

וידוע שרבי ישראל סלנטר אמר, שישיבה אחת בישוב נותנת השפעתה על כל הישוב ואף הרחק מחוצה לו, זוהי לא דרך של סגולה, אלא מציאות של דוגמה וציור בהנהגה המביאה להרגשת הבושה שאחריה האדם מתעורר לשפר את עצמו.

דגל המוסר  
הרב גרשון ליבמן בן הרב אברהם חיים | כ"ט אדר א' ה'תשנ"ז

## הנה לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם (יט ח)

**בביאור ענין פילגש בגבעה.** הרמב"ן כאן מביא את ענין פלגש בגבעה (שופטים ט), שעשו אנשי הגבעה מבני בנימין כמעשה סדום, ותבעו להוציא האורח שבא ללון שם לשעה, הם רצו להרע לו בהתעללות, ולקחו אח"כ את פילגשו ועינוה עד מות, וזו היתה ירידה נוראה, והיה נצרך לעשות להם דין חיוב מיתה בתור הוראת שעה.

אנשי בנימין היה להם סנהדרין של השבט אשר לא חפצו לדון עליהם דין מות, לכן בני ישראל קמו ודרשו למסור להם את החוטאים מאנשי הגבעה להורגם, משום הוראת שעה, אלא שאנשי ישראל חטאו בזה שלא היה להם לדון לחייב מיתה מדין הוראת שעה, לפני שהסנהדרין של שבט בנימין יסכימו לדון אותם, וכן לא שאלו כהוגן באורים ותומים, ששאלו מי יעלה ראשון ולא שאלו האם נעלה למלחמה על אחינו, והם בטחו בכחם שהיו פי עשרה מאנשי בנימין.

והנה בגמ' בסנהדרין (דף ק"ג ע"ב) נאמר על זה "בכבודי לא מחיתם על כבודו של בשד ודם מחיתם", כלומר שלא דנו את אלה שעבדו לפסל מיכה ולא השביתו את פסל מיכה מן העולם.

וצריך לומר בזה, שהיסוד לכל הירידה הנוראה של אנשי הגבעה, שלא נתנו לאדם זר לגור בתוכם, אפילו ליום אחד, וכן שעינו הפלגש

של האורח עד אור הבוקר ושלוהו אח"כ בקור הלילה עד שמתה, היה מקורו בפסל מיכה, כי מי שעובד עבודה זרה כדי להתעשר בסוף נעשה רע בשורשו והוא מאבד מידת עם ישראל שהם צנועים ורחמנים ואת הזכות אבות של חסד לאברהם, ונעשה אכזרי ושטוף בזימה.

בני ישראל לא דנו את אלה שעבדו לפסל מיכה, שהוא שורש העבירה, אלא דנו את אנשי הגבעה, וזה היה החילול ה' במלחמה זו, ולכן ה' סר מעליהם, ורק אח"כ כאשר צמו ועשו תשובה גם על העבודה זרה של הדור, נמסרו לידם שבט בנימין והחוטאים בגבעה.

סדום ועמורה נידונו להשחתת עולם, אך שורש חטאם נמצא גם בעם ישראל ובכל מי שעוזב את תורת ה' ונגרר אחר התאוה והחמדה, ולכן אמר ישעיה "שמעו דבר ה' קציני סדום" (ישעיה א), שעונשם מעורר את אנשי ישראל הנידחים לשוב בתשובה שלימה ולעקור מלבם את האכזריות והרדיפה אחד התאוה והחמדה שמביאה בהם אכזריות ורציחה.

שכר שכיר  
הרב יששכר מאיר בן הרב יעקב מאיר | כ"ה בטבת ה'תשע"א

[מתוך שיחה בפרשתנו, שיחה א']

## והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אומר אליך (כב ב)

... ובענין העקידה, שמעתי פעם מאחד המשגיחים בישיבה בירושלים, ששמע בעצמו מהגאון ר' נפתלי טרופ זצוק"ל, שהגרנ"ט היה אומר שיעורים, [ואם כבר מזכירים את הגרנ"ט צריך לדעת, שבישיבות בזמנו לא היה כמעט 'חדשות' בלימוד, וכולם חיכו לשיעורו של הגרנ"ט שהיה מכניס טעם וחדשות בלימוד, וזה היה הנושא בישיבות בכל ליטא, השיעורים של הגרנ"ט], וכמו"כ היה אומר שיחות, והמשגיח הנ"ל, נכנס לשיחה בפרשת העקידה, והגיע רק בסוף השיחה, ושמע רק קטע אחד, שביאר הגרנ"ט, מה הביאור בזה שיצחק קיבל בכזה פשטות את מה שהוא השה לעולה, והרי שומע כאן שהולך לזבוח עצמו לה' ומיד "וילכו שניהם יחדיו".

וביאר שהרי כל ענין הקרבן הוא נפש תחת נפש, ובעיקר העניין צריך להקריב את עצמו ממש, אלא שבמקום לזבוח את נפשו הבהמית, זובח בהמה, וזה נפש הבהמה תחת נפשו, ועיקר עבודת הקרבנות להרגיש את זה, שע"י הקרבת הקרבן הוא מקריב את עצמו.

וא"כ זה הביאור, שיצחק אבינו גם כשחשב שהם הולכים להקריב קרבן לפני ה', הרי זיכך את עצמו והגיע להרגשה גמורה שהוא מקריב את עצמו, אלא שמביא את הבהמה במקומו, וא"כ כשאמר לו אברהם אבינו שהוא השה לא היה פה שינוי גדול בכל ההרגשה אלא נשאר כבתחילה, ולכך אין פה כל כך הדגשה לשינוי הקרבן, שיצחק כבר הכין עצמו לכך שהוא עולה לה' בזה שמקריב קרבן תחתיו, והחילוק אם זה הוא עצמו או הבהמה זה כבר לא משנה כל כך, והדברים מבהילים.

וענין זה של הנפש תחת נפש הוא דבר יסודי מאד אם אנו משתייכים לדברים, להרגיש את זה שהיה צריך לזבוח את נפשו לפני ה', וגם התפילה שהיא במקום קרבן נקראת "ואשפוך את נפשי לפני ה'", ובאמת שב'כפרות' שנוהגים לעשות ע"פ הגאונים, בעריה"כ, מי שזוכה לעשות את הדבר כסדר כדבעי זוכה להרגיש הרגשה זו במעט, שזה נפש תחת נפש, והדברים מבהילים.

דרכי שמואל  
הרב שמואל אויערבאך בן הרב שלמה זלמן | ט' אדר ה'תשע"ח

לדע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, דניאל בן גאולה, כמוס בן פלילה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, יששכר בן כמיסה, גד בן זוהרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק בנדרים פלוס תחת השם קרן יד לתורה בקטגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל [cho0533161136@gmail.com](mailto:cho0533161136@gmail.com) ובטלפון 053-3161136